REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000
F: +386 1 478 1607
E: gp.gs@gov.si
http://www.vlada.si/

Številka: 00104-230/2017/5
Datum: 4. 5. 2017

Odgovor na poslansko vprašanje dr. Vinka Gorenaka v zvezi z zakonskimi podlagami hranjenja podatkov mobilnih operaterjev, zlasti pa zakonskimi podlagami izročanja teh podatkov za potrebe dela organov odkrivanja in pregona

Poslanec Državnega zbora Republike Slovenije dr. Vinko Gorenak je na Vlado Republike Slovenije (Vlada RS) naslovil pisno poslansko vprašanje v zvezi z zakonskimi podlagami hranjenja podatkov mobilnih operaterjev, zlasti pa zakonskimi podlagami izročanja teh podatkov za potrebe dela organov odkrivanja in pregona.

V poslanskem vprašanju je poslanec izpostavil v letu 2013 vloženo zahtevo za oceno ustavnosti določb XIII. poglavja o obvezni hrambi podatkov o prometu elektronskih komunikacij Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 109/12, 110/13, 40/14 – ZIN-B, 54/14 – odl. US in 81/15; v nadaljnjem besedilu: ZEKom-1) s strani Informacijskega pooblaščenca (IP RS), o kateri je Ustavno sodišče RS (US RS) odločilo z odločbo U-I- 65/13-19 z dne 3.7.2014 tako, da je razveljavilo celotno XIII. poglavje ZEKom-1 ter naložilo operaterjem uničenje vseh podatkov, ki jih hranijo na podlagi izpodbijanih določb. US RS je ukrep obvezne hrambe prepoznalo kot nesorazmeren z vidika posega v pravico do varstva osebnih podatkov iz prvega odstavka 38. člena Ustave RS.

V nadaljevanju Vlada RS podaja odgovor na zastavljena vprašanja:

1. Ali so operaterji spoštovali odločbo US RS?

Uvodoma pojasnjujemo, da so bili operaterji elektronskih komunikacij dolžni na podlagi določb XIII. poglavja o hrambi podatkov ZEKom-1 do predmetne odločbe US RS obvezno hraniti taksativno določene podatke v prometu elektronskih komunikacij za namene izven lastnih komercialnih potreb. V praksi so za namen obvezne hrambe vzpostavili posebne sisteme (t.i. data retention), v katere so posredovali naročniške in prometne podatke, za katere je bila predpisana obvezna hramba. Glede na določbe 161. člena ZEKom-1 je bil za nadzor teh sistemov pristojen IP RS, za nadzor glede prometnih podatkov, ki jih imajo operaterji za komercialne namene po 151. členu ZEKom-1, pa je pristojna Agencije RS za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS).

Po razveljavitvi obvezne hrambe podatkov so operaterji pristopili k postopkom uničenja podatkov, pri čemer so se s posameznimi izvedbenimi vprašanji obrnili na IP RS, ki je operaterjem izdal nezavezujoča mnenja[1], prav tako pa je opozorili na dolžnost uničenja podatkov s sporočilom za javnost. IP RS je nato v okviru inšpekcijskih postopkov pri nekaterih operaterjih preveril, ali so uničili podatke, ki so jih bili dolžni hraniti. Po pregledanih dokazilih tako s strani operaterjev kot njihovih zunanjih izvajalcev ter izvedenih ogledih na licu mesta, IP

[1] Mnenje št. 0712-1/2014/2620: https://www.ip-rs.si/vop/posredovanje-prometnih-podatkov-policiji-po-sodbi-ustavnega-sodisca-2354/ ter mnenje št.: 0712- 1/2014/2477: https://www.ip-rs.si/vop/mnenje-glede-brisanja-podatkov-po-sodbi-2346/

RS meni, da so operaterji podatke v sistemih za obvezno hrambo uničili. Zato ocenjujemo, da se operaterji zavedajo, da bi bila nadaljnja hramba, posredovanje ali druga obdelava podatkov o prometu iz sistemov »data retention« nezakonita.

2. Kako in ali sploh od odločbe US RS poteka posredovanje podatkov organom odkrivanja in pregona, če operaterji spoštujejo odločbo US RS?

Pojasnjujemo, da je zadevna odločba US RS z dne 3. julija 2014 odpravila zgolj v takratnem XIII. poglavju ZEKom-1 določeno obveznost operaterjev, da oblikujejo ločeno zbirko naročniških in prometnih podatkov za potrebe dostopa s strani policije in varnostno-obveščevalnih služb- t.i. data retention bazo (predkazenski in kazenski postopek ter varnost države). Odločba torej ni vplivala na druge, že obstoječe zbirke prometnih podatkov, ki so jih operaterji hranili in jih še vedno hranijo za katerega od drugih zakonitih namenov, kot npr. za obračun storitev (drugi odstavek 151. člena ZEKom-1) ali za posredovanje lokacijskih podatkov zavoljo reševanja življenja (153. člena ZEKom-1). Glede na navedeno operaterji trenutno podatke posredujejo iz svojih drugih, obstoječih baz.

3. Na kateri zakonski podlagi in zakaj operaterji podatke hranijo in koliko časa za naročnike storitev? Ali in na kateri zakonski podlagi jih posredujejo organom odkrivanja in pregona?

Operaterji lahko na podlagi drugega odstavka 151. člena ZEKom-1 podatke o prometu, ki jih potrebujejo za obračun in za plačila v zvezi z medomrežnim povezovanjem, hranijo in obdelujejo do popolnega plačila storitve, vendar najdlje do preteka zastaralnega roka. Ti podatki se namreč hranijo za potrebe reševanja morebitnih reklamacij računov, kar je skladno tudi z regulativnim okvirom EU na področju elektronskih komunikacij.

Operaterji zadevne podatke trenutno posredujejo na podlagi 149.b člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US in 65/16 – odl. US; v nadaljevanju: ZKP). Ker je predmetna odločba US RS, ki se neposredno sicer nanaša zgolj na ZEKom-1, posredno relevantna tudi za ureditev posredovanja podatkov po 149.b členu ZKP, je Ministrstvo za pravosodje v okviru predloga novele Zakona o kazenskem postopku z dne 16. marca 2017 (ZKP-N) v navedeni člen (zdaj sistematično razdelano) vneslo potrebne dodatne varovalke, tako procesne, kot pojasnjevalne, vse z namenom, da se omeji nesorazmerne posege v človekovo pravico do komunikacijske zasebnosti (37. člen Ustave RS).

4. Na kateri zakonski podlagi in zakaj operaterji podatke hranijo in koliko časa za predplačnike storitev? Ali in na kateri zakonski podlagi jih posredujejo organom odkrivanja in pregona?

Zaradi narave predplačniških storitev glede podatkov, ki nastanejo v zvezi z njihovim izvajanjem, velja drugačen režim njihovega hranjenja kot za podatke, ki izvirajo iz naročniških storitev. Podatki, ki izvirajo iz predplačniških storitev, so že od vsega začetka anonimizirani, se torej ne dajo povezati z določeno osebo, saj se za nakup plačilne kartice ne zahteva posredovanje osebnih podatkov kupca. Navedeni podatki torej že takoj zadostijo določbi prvega odstavke 151. člena ZEKom-1, ki določa, da podatki o prometu, ki se nanašajo na naročnike in uporabnike ter jih je operater obdelal in shranil, morajo biti izbrisani ali spremenjeni tako, da se ne dajo povezati z določeno ali določljivo osebo takoj, ko niso več potrebni za prenos sporočil. Takšne anonimizirani podatke (ki se ne dajo povezati z določeno ali določljivo osebo) pa lahko operater hrani skladno s svojo poslovno politiko.

Obseg in časovni okvir hrambe sta tako opredeljena v splošnih pogojih operaterjev, oziroma v njihovih prijavah v register zbirk osebnih podatkov pri IP RS. Ocenjujemo, da so nabori podatkov v interesu potreb zagotavljanja storitev za predplačnike v bistvenem enaki tistim za naročnike. Glede pravnih podlag za posredovanje podatkov organom odkrivanja in pregona storilcev kaznivih dejanj pa se sklicujemo na odgovor k prejšnjemu vprašanju.